

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ХІРУРГІЇ, АКУШЕРСТВА ТА ХВОРОБ ДРІБНИХ ТВАРИН

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

В.о. завідувача кафедри

 Микола МОРОЗОВ

«25» серпня 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В.о. декана факультету
ветеринарної медицини
Катерина РОДІОНОВА

«26» серпня 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В.о. проректора з науково-педагогічної
та методичної роботи
Вячеслав СЕДОВ

«28» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ОП 18 ЗАГАЛЬНА І СПЕЦІАЛЬНА ХІРУРГІЯ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

другий (магістерський) рівень
(назва рівня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

21 «Ветеринарія»
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

211 Ветеринарна медицина
(код та найменування спеціальності)

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА

Ветеринарна медицина
(назва освітньої програми)

СТРУКТУРНИЙ
ПІДРОЗДІЛ

Факультет ветеринарної медицини
(назва структурного підрозділу)

Робоча програма з освітнього компонента «Загальна і спеціальна хірургія» для здобувачів за освітньо-професійною програмою «Ветеринарна медицина» спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Розробник: доктор ветеринарних наук, професор Андрій ТЕЛЯТНІКОВ

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри хірургії, акушерства та хвороб дрібних тварин
Протокол № 1 від « 25 » серпня 2025 р.

В.о. завідувача кафедри

(підпис)

Микола МОРОЗОВ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Руслан ДУБІН

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 7,0	Галузь знань - 21 Ветеринарія Спеціальність - 211 «Ветеринарна медицина»	Обов'язкова	
Модулів – 4	Освітньо-професійна програма: Ветеринарна медицина	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 210		7-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача - 5	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) 5,10	Лекції	
		18 год	28 год
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		24 год	32 год
		Самостійна робота	
		48 год	60 год
		Індивідуальні завдання: -	
		Вид контролю: залік, іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – **102/108%**

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета: засвоїти основи хірургічної патології, скласти чітке уявлення про перебіг, принципи лікування та профілактики хірургічних хвороб тварин.

Завдання – розробка та рекомендації за загальними принципами і засобам розпізнавання хірургічних хвороб (діагностика);

Біологічні та клінічні закономірності регенеративних процесів і одужання;

Ендогенні та екзогенні умови, які прискорюють процес одужання;

Принципи лікування травм, хірургічної інфекції та порушень обміну речовин;

раціональна дієтична годівля і умови утримання хворих тварин, загальні методи профілактики;

Організаційно-технологічні принципи хірургічної роботи;

Вивчення конкретних хірургічних хвороб в різних ділянках тіла тварини, його органах і системах, місцеві особливості виникнення хвороби, диференційна діагностика, деталі лікування і профілактичних заходів;

Вивчення морфології, фізіології, методів дослідження хвороб очей свійських тварин;

Вивчення будови, функції, метаболізму копит, профілактики і лікування хвороб, а також підковування.

У результаті вивчення повинен **знати:**

1. загальну і місцеву реакцію організму на травму, види травматизму і його профілактику;
2. принципи лікування запальних процесів у тварин;
3. види хірургічної інфекції та міри боротьби з нею;
4. види ран, біологію ранового процесу, принципи лікування ран. Методи зупинки кровотечі;
5. закриті механічні пошкодження, особливості їх перебігу і лікування;
6. особливості патогенезу і лікування опіків і відморожень у тварин;
7. етіологію, клінічні прояви, патогенез, принципи лікування і профілактики хвороб шкіри, судин, нервів, м'язів, сухожилків, суглобів і кісток;
8. пухлини, їх вплив на організм, принципи хірургічного лікування;
9. анатоמו-топографічну характеристику органу зору, хвороби очей, профілактику масових кон'юнктивно-кератитів;
10. особливості перебігу, лікування хвороб в ділянці голови, шиї, потилиці;
11. проблеми лікування в торакальній та абдомінальній порожнинах;
12. особливості лікування гриж;
13. хвороби органів тазової порожнини і андрологію;
14. хвороби кінцівок і копит.

вміти: 1. проводити дослідження тварини з хірургічною патологією, ставити діагноз, призначати відповідне лікування і профілакувати хворобу;

2. клінічно розпізнати форму запалення і призначити відповідне лікування в залежності від виду тварини;

3. використовувати за призначенням етіотропну і патогенетичну терапію;

4. розпізнавати хірургічну інфекцію і відповідно призначати лікування;

5. провести дослідження раненої тварини, уточнити клінічну фазу ранового процесу і в залежності від виду тварини призначити відповідне лікування;
6. провести лікування закритих травм, опіків, відморожень, екзем, дерматитів, невритів, флебітів, артритів, міозитів, міопатозів, тендинітів, тендовагінітів, артозів, пухлин;
7. допомогти тваринам з електротравмами і радіаційними ураженнями;
8. провести пряме і непряме переливання крові свійським тваринам;
9. провести дослідження очей, поставити діагноз і призначити відповідне лікування при хворобах очей;
10. дослідити тварин з хірургічними хворобами в ділянці голови, шиї, грудної стінки, живота, проводити диференційну діагностику в цих ділянках, призначити лікування і організувати профілактику;
11. діагностувати і лікувати тварин з хірургічними хворобами в ділянці тазу, андрологічними хворобами і післякастраційними ускладненнями;
12. проводити діагностику хвороб кінцівок, призначати відповідне лікування при хворобах нервів, м'язів, сухожилків, переломах кісток на кінцівках;
13. лікувати бурсити в різних ділянках тіла тварини;
14. розчистити копито, розрізняти патології рогової капсули, хвороби копит і призначати відповідне ортопедичне лікування;
15. проводити новокаїнові блокади в різних ділянках тіла тварини;
16. проводити хірургічне лікування хвороб, хірургічну обробку.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення освітнього компонента «Загальна і спеціальна хірургія» у здобувача вищої освіти формуються:

Інтегральна компетентність (ІК).

ІК1 - Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК.2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК.3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

ЗК.9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК.10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК.4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

ФК.8. Здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи з лікування тварин різних класів і видів, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.

Програмні результати вивчення (РН) освітнього компонента «Загальна і спеціальна хірургія»:

РН.4. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

РН.6. Розробляти карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології.

РН.7. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви модулів і тем	Години (у тому числі)				
	Всього, годин	Лекції	Лаб., годин	Практичні	Самостійна
Змістовий модуль 1. Загальна хірургія					
1.1. Травматизм. Загальна реакція організму на травму. Шок. Колапс.	6	2	4	-	-
1.2. Запалення. Закриті механічні ушкодження.	18	2	2	-	14
1.3. Відкриті механічні ушкодження (рани). Кровотеча. Змертвіння. Виразки. Нориці.	4	2	2	-	-
1.4. Хірургічна інфекція.	23	2	4	-	17
1.5. Хвороби суглобів та кісток.	6	2	4	-	-
1.6. Хвороби шкіри, м'язів, сухожилків та сухожилкових піхв. Хвороби нервів. Пухлини.	33	8	8	-	17
Разом зі змістовим модулем 1	90	18	24	-	48
Змістовий модуль 2. Спеціальна хірургія					
2.1. Хвороби в ділянці голови	21	2	2	-	17
2.2. Хвороби в ділянці ший, потилиці і холки.	4	2	2	-	-
2.3. Хвороби в ділянці грудної стінки і живота.	8	4	4	-	-
2.4. Хвороби в ділянці попереку, тазу та хвоста. Післякастраційні ускладнення	25	4	4	-	17
Разом зі змістовим модулем 2	58	12	12	-	34

Змістовий модуль 3. Ветеринарна ортопедія					
3.1. Статика і динаміка кінцівок. Кульгавість та її види. Хірургічні хвороби грудних і тазових кінцівок. Особливості будови копит та копитаць та їх хвороби.	17	5	6	-	6
3.2. Хвороби вінчика. Хвороби підшви. Гнійний пододерматит, рак стрілки, специфічна виразка підшви.	6	1	2	-	3
3.3. Хвороби копитного суглобу та човникового блоку. Хвороби м'якушевих хрящів та сухожилків.	6	1	2	-	3
3.4. Деформація копит та ратиць, шляхи її усунення. Розчистка та догляд за копитами і ратицями тварин. Обладнання кузні, виготовлення підков. Ковальський інструмент. Підковування тварин.	7	1	2	-	4
Разом зі змістовим модулем 3	36	8	12	-	16
Змістовий модуль 4. Ветеринарна офтальмологія					
4.1. Анатомічна будова органа зору у тварин. Фізіологія ока. Визначення рефракції. Дослідження хворих тварин з ураженням очей. Методи дослідження очей.	10	2	2	-	6
4.2. Основні принципи лікування хвороб очей. Лікарські засоби, що використовуються у очній практиці. Препарування очного яблука великої рогатої худоби з метою закріплення анатомічної будови органа зору.	8	2	2	-	4
4.3. Хвороби слъозного апарату повік та кон'юнктиви, діагностика і лікування. Хвороби рогівки, склери, судинного тракту та сітківки. Діагностика, лікування і профілактика масових захворювань очей у с./г. тварин.	4	2	2	-	-
4.4. Хвороби кришталика, скловидного тіла та ті, що викликаються порушенням циркуляції лімфи в оці. Хвороби з ураженням усіх тканин, та функціональні розлади очей.	4	2	2	-	-
Разом зі змістовим модулем 4	26	8	8		10
Усього годин	210	46	56	—	108

5. Зміст освітнього компонента

5.1. Програма освітнього компонента

Змістовий модуль 1. Загальна хірургія - 90 годин.

Тема 1. Травматизм. Загальна реакція організму на травму. Шок. Колапс.

Тема 2. Запалення. Закриті механічні ушкодження.

Тема 3. Відкриті механічні ушкодження (рани). Кровотеча. Змертвіння. Виразки. Нориці.

Тема 4. Хірургічна інфекція.

Тема 5. Хвороби суглобів та кісток.

Тема 6. Хвороби шкіри, м'язів, сухожилків та сухожилкових піхв. Хвороби нервів. Пухлини.

Змістовий модуль 2. Спеціальна хірургія – 58 годин.

Тема 1. Хвороби в ділянці голови.

Тема 2. Хвороби в ділянці ший, потилиці і холки.

Тема 3. Хвороби в ділянці грудної стінки і живота.

Тема 4. Хвороби в ділянці попереку, тазу та хвоста. Післякастраційні ускладнення.

Змістовий модуль 3. Ветеринарна ортопедія – 36 годин.

Тема 1. Статика і динаміка кінцівок. Кульгавість та її види. Хірургічні хвороби грудних і тазових кінцівок. Особливості будови копит та копитець та їх хвороби.

Тема 2. Хвороби вінчика. Хвороби подошви. Гнійний пододерматит, рак стрілки, специфічна виразка подошви.

Тема 3. Хвороби копитного суглобу та човникового блоку. Хвороби м'якушевих хрящів та сухожилків.

Тема 4. Деформація копит та ратиць, шляхи її усунення. Розчистка та догляд за копитами і ратицями тварин. Обладнання кузні, виготовлення підков. Ковальський інструмент. Підковування тварин.

Змістовий модуль 4. Ветеринарна офтальмологія – 26 годин.

Тема 1. Анатомічна будова органа зору у тварин. Фізіологія ока. Визначення рефракції. Дослідження хворих тварин з ураженням очей. Методи дослідження очей.

Тема 2. Основні принципи лікування хвороб очей. Лікарські засоби, що використовуються у очній практиці. Препарування очного яблука великої рогатої худоби з метою закріплення анатомічної будови органа зору.

Тема 3. Хвороби слезного апарату повік та кон'юнктиви, діагностика і лікування. Хвороби рогівки, склери, судинного тракту та сітківки. Діагностика, лікування і профілактика масових захворювань очей у с./г. тварин.

Тема 4. Хвороби кришталика, скловидного тіла та ті, що викликаються порушенням циркуляції лімфи в оці. Хвороби з ураженням усіх тканин, та функціональні розлади очей.

5.2. Теоретичний зміст освітнього компонента (курс лекцій)

№ з/п	Змістовий модуль, теми лекційних занять і орієнтовний перелік питань	К-сть годин
1.	2.	3.
	Змістовий модуль 1. Загальна хірургія	18
1.	Тема.1. Травматизм. Загальна реакція організму на травму. Шок. Колапс. 1. Загальна реакція організму на травму. 2. Шок. 3. Колапс.	2
2.	Тема.2. Запалення. Закриті механічні ушкодження. 1. Місцева реакція організму на травму. Запалення: етіологія, патогенез, особливості запальних процесів у різних видів тварин. Загальні принципи лікування. 2. Ушиб, розтяг, розрив, гематома, лімфоекстравазат. Принципи лікування і профілактики. 3. Хвороби шкіри: екзема, дерматит, їх етіологія, патогенез, класифікація, клінічні ознаки, диференційна діагностика та принципи лікування. 4. Опіки і відморожування.	2
3.	Тема.3. Відкриті механічні ушкодження (рани). Кровотеча. Змертвіння. Виразки. Нориці. 1. Рани у тварин: класифікація, біологія раневого процесу і видові особливості. Загоювання ран первинним і вторинним натягом. Особливості загоювання ран, забруднених радіоактивними речовинами та при променевої хвороби. Загальні принципи лікування ран. 2. Кровотеча. 3. Змертвіння. 4. Сторонні тіла в організмі. 5. Виразки, нориці: класифікація, клінічні ознаки та лікування.	2

4.	Тема.4. Хірургічна інфекція. 1. Гнійна (аеробна) та анаеробна інфекція: класифікація і патогенез, клінічні ознаки та лікування. 2. Особливості гнильної інфекції. 3. Сепсис: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні ознаки та принципи лікування. 4. Специфічна хірургічна інфекція: актиномікоз, актинобактеріоз, ботріомікоз, правець. 5. Загальні методи профілактики хірургічної інфекції.	2
5.	Тема.5. Хвороби суглобів та кісток. 1. Хвороби кісток. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічні ознаки та принципи лікування. Особливості ураження кісток в умовах радіоактивного забруднення. 2. Хвороби суглобів. Механічні ушкодження: асептичне і гнійне запалення суглобів: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні ознаки, диференційна діагностика та принципи лікування. Артроз: причини, клінічні ознаки та профілактика.	2
6.	Тема.6. Хвороби шкіри, м'язів, сухожилків та сухожилкових піхв. Хвороби нервів. Пухлини. 1. Хвороби м'язів, сухожилків, сухожилкових піхв і бурс, кровоносних і лімфатичних судин та лімфатичних вузлів: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні ознаки, диференційна діагностика, принципи лікування та методи профілактики. 2. Хвороби нервової системи. Травми головного мозку. Комп'ютерна томографія головного мозку. Парези і паралічі нервів: етіологія, клінічні ознаки, принципи лікування. 3. Новоутворення: етіологія, класифікація, клінічні ознаки, методи діагностики та лікування.	8
	Змістовий модуль 2. Спеціальна хірургія	12
1.	Тема.1. Хвороби в ділянці голови. 1. Рани м'яких тканин. 2. Травми рогу. 3. Переломи кісток черепа. 4. Синусити. 5. Паралічі лицьового і трійчастого нервів голови.	2

	6. Кровотеча з носа. 7. Новоутворення в носовій і ротовій порожнинах. 8. Захворювання в ділянці нижньощелепового суглобу. 9. Хвороби зубів, язика, вуха та слинних залоз і протоків. 10. Актиномікоз і актибацильоз.	
2.	Тема.2. Хвороби в ділянці ший, потилиці і холки. 1. Рани та ушиби потилиці. 2. Бурсити, некроз потилично-остистої зв'язки. 3. Ураження стравоходу і яремної вени. 4. Хвороби в ділянці холки. 5. Поверхневі ушкодження холки. 6. Травматичний дифузний набряк холки, гематома, лімфоекстравадат. 7. Бурсити холки.	2
3.	Тема.3. Хвороби в ділянці грудної стінки і живота. 1. Рани грудної стінки. Пневмоторакс і гемоторакс. 2. Гнійні запалення м'язів спини та попереку. 3. Переломи поперекових хребців. 4. Спондиліти, спондилоартрози і спондилоостеохондрози. 5. Грижі – пупка, пахова, промежина, стегнова, травматична черевна. 6. Сторонні тіла в травному каналі, заворот і інвагінація кишок. 7. Ілеус. Перитоніт.	4
4.	Тема.4. Хвороби в ділянці попереку, тазу та хвоста. Післякастраційні ускладнення. 1. Переломи кісток таза, поперекових і хвостових хребців. 2. Розтягнення крижово-клубового зчленування. 3. Хвороби прямої кишки. 4. Андрологічні хвороби. 5. Хвороби препуція та статевого члена. 6. Післякастраційні ускладнення у самців і самок та їх профілактика.	4
	Змістовий модуль 3. Ветеринарна ортопедія	8
1.	Тема.1. Статика і динаміка кінцівок. Кульгавість та її види. Хірургічні хвороби грудних і тазових кінцівок. Особливості будови копит та копитець та їх хвороби. 1. Функціональна характеристика локомоторного апарату тварин.	5

	2. Кульгавість, її види і методи діагностики. 3. Хірургічні хвороби грудних та тазових кінцівок. 4. Видові особливості копит і ратиць у свійських тварин.	
2.	Тема.2. Хвороби вінчика. Хвороби підошви. Гнійний пододерматит, рак стрілки, специфічна виразка підошви. 1. Хвороби вінчика. 2. Хвороби підошви. 3. Гнійний пододерматит, рак стрілки, специфічна виразка підошви.	1
3.	Тема.3. Хвороби копитного суглобу та човникового блоку. Хвороби м'якушевих хрящів та сухожилків. 1. Хвороби копитного суглобу та човникового блоку. 2. Хвороби м'якушевих хрящів та сухожилків.	1
4.	Тема.4. Деформація копит та ратиць, шляхи її усунення. Розчистка та догляд за копитами і ратицями тварин. Обладнання кузні, виготовлення підков. Ковальський інструмент. Підковування тварин. 1. Деформація копит та ратиць, шляхи її усунення. 2. Розчистка копит та ратиць, види їх деформації. 3. Виготовлення підков та підковування тварин.	1
	Змістовий модуль 4. Ветеринарна офтальмологія	8
1.	Тема.1. Анатомічна будова органа зору у тварин. Фізіологія ока. Визначення рефракції. Дослідження хворих тварин з ураженням очей. Методи дослідження очей. 1. Визначення рефракції. 2. Дослідження хворих тварин з ураженням очей. 3. Методи дослідження очей.	2
2.	Тема.2. Основні принципи лікування хвороб очей. Лікарські засоби, що використовуються у очній практиці. Препарування очного яблука великої рогатої худоби з метою закріплення анатомічної будови органа зору. 1. Лікарські засоби, що використовуються у очній практиці. 2. Препарування очного яблука великої рогатої худоби з метою закріплення анатомічної будови органа зору.	2
3.	Тема.3. Хвороби слъозного апарату повік та кон'юнктиви, діагностика і лікування. Хвороби рогівки, склери, судинного тракту та сітківки. Діагностика, лікування і профілактика масових захворювань очей у с./г. тварин. 1. Хвороби слъозного апарату, повік та кон'юнктиви. 2. Хвороби рогівки, склери, судинного тракту та сітківки.	2

	3. Діагностика і лікування масових захворювань очей у с./г. тварин. 4. Профілактика масових захворювань очей у с./г. тварин.	
4.	Тема.4. Хвороби кришталика, скловидного тіла та ті, що викликаються порушенням циркуляції лімфи в оці. Хвороби з ураженням усіх тканин, та функціональні розлади очей. 1. Хвороби кришталика. 2. Хвороби скловидного тіла. 3. Хвороби з ураженням усіх тканин ока. 4. Функціональні розлади очей.	2

5.3. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми (питання)	Кількість годин
1.	Ознайомлення з роботою хірургічної клініки; ведення документації. Охорона праці і техніка безпеки при роботі в хірургічній клініці.	1
2.	Правила і техніка застосування фізичних методів лікування тварин при запальних процесах.	1
3.	Закриті пошкодження м'яких тканин: ушиби, гематоми, лімфоекстравазати, диференційна діагностика і лікування.	2
4.	Змертвіння, виразки, нориці.	1
5.	Термічні і хімічні ушкодження тканин. Диференційна діагностика і лікування. Опікова хвороба.	1
6.	Дослідження поранених тварин. Клініко-лабораторна діагностика і хірургічна обробка свіжих ран.	2
7.	Хірургічна інфекція. Клінічні ознаки. Диференційна діагностика аеробної та анаеробної хірургічної інфекції у с.-г. тварин.	2
8.	Хірургічна інфекція. Клінічні ознаки. Диференційна діагностика гнильної хірургічної інфекції у с.-г. тварин. Специфічна хірургічна інфекція. Заходи її профілактики. Модульна контрольна робота № 1	4
9.	Хвороби кісток. Клінічні ознаки. Диференційна діагностика. Методи і засоби лікування тварин.	1
10.	Хвороби суглобів. Клінічні ознаки. Диференційна діагностика. Методи і засоби лікування тварин.	1
11.	Хвороби шкіри. Клінічні ознаки, діагностика і лікування тварин.	2

12.	Хвороби м'язів. Клінічні ознаки, діагностика і лікування тварин при міозитах і міопатозах. Хвороби сухожилків, сухожилкових піхв і бурс. Клінічні ознаки, диференційна діагностика, методи і засоби лікування тварин.	2
13.	Хвороби нервової системи. Травми головного мозку. Парези і паралічі. Клінічні ознаки, діагностика і лікування тварин.	2
14.	Новоутворення. Клінічні ознаки. Методи діагностики і лікування. Модульна контрольна робота № 2	2
15.	Хвороби в ділянці голови. Рани, переломи кісток черепа, рогів хвороби щелепового суглобу. Носові кровотечі. Паралічі лицевого і трійчастого нервів.	2
16.	Хвороби в ділянці потилиці і шиї. Ураження стравоходу і Хвороби в ділянці потилиці і шиї. Ураження стравоходу і яремної вени. Хвороби в ділянці холки. Міозити і міопатози. Профілактика та лікування спондилітів і спондилоартритів.	2
17.	Рани грудної стінки. Пневмоторакс. Гемоторакс. Переломи ребер. Відкриті та закриті механічні пошкодження черевної стінки. Грижі. Непрохідність кішок.	4
18.	Хвороби в ділянці таза. Переломи кісток таза. Розтяг крижово-клубового зчленування. Випадіння та аномалії розвитку прямої кишки. Післякастраційнв ускладнення. Модульна контрольна робота № 3	4
19.	Статика і динаміка кінцівок. Кульгавість та її види. Хвороби передньої кінцівки. Артрити, бурсити та хвороби нервів грудної кінцівки.	1
20.	Хвороби в ділянці ліктьового суглоба. Хвороби передпліччя, зап'ястка та п'ястка.	1
21.	Хвороби задньої кінцівки. Хвороби нервів в ділянці тазової кінцівки. Переломи кісток тазової кінцівки.	1
22.	Хвороби в ділянці стегна. Хірургічні хвороби в ділянці гомілки, заплюсни і плюсни.	1
23.	Особливості будови копит та ратиць у тварин. Методи діагностики та принципи і засоби лікування тварин при ураженнях копит і ратиць.	2
24.	Хвороби вінчика. Хвороби підшви. Гнійний пододерматит, рак стрілки, специфічна виразка підшви.	2
25.	Хвороби копитного суглобу та човникового блоку. Хвороби м'якушевих хрящів та сухожилків.	2
26.	Деформація копит та ратиць, шляхи її усунення.	2

	Розчистка та догляд за копитами і ратицями тварин. Обладнання кузні, виготовлення підков. Ковальський інструмент. Підковування тварин.	
27.	Анатомічна будова органа зору у тварин. Фізіологія ока. Визначення рефракції. Дослідження хворих тварин з ураженням очей. Методи дослідження очей.	2
28.	Основні принципи лікування хвороб очей. Лікарські засоби, що використовуються у очній практиці. Препарування очного яблука великої рогатої худоби з метою закріплення анатомічної будови органа зору.	2
29.	Хвороби сльозного апарату повік та кон'юнктиви, діагностика і лікування. Хвороби рогівки, склери, судинного тракту та сітківки. Діагностика, лікування і профілактика масових захворювань очей у с./г. тварин.	2
30.	Хвороби кришталика, скловидного тіла та ті, що викликаються порушенням циркуляції лімфи в оці. Хвороби з ураженням усіх тканин, та функціональні розлади очей. Модульна контрольна робота № 4	2
	Разом	56

5.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми (питання)	Кількість годин
1.	Новокаїнова і тканинна терапія тварин при хірургічних захворюваннях.	14
2.	Сепсис. Методи і засоби лікування тварин при хірургічній інфекції.	17
3.	Хвороби кровоносних і лімфатичних судин та лімфатичних вузлів. Клінічні ознаки, діагностика і лікування тварин.	17
4.	Клінічні форми та диференційна діагностика фронтитів у великої рогатої худоби. Хвороби вуха, привушної і слинної залоз. Аномалії та хвороби зубів.	17
5.	Парапроктити. Ураження параанальних залоз. Андрологічні хвороби. Післякастраційні ускладнення.	17
6.	Особливості будови копит та копитець та їх хвороби. Хірургічні хвороби грудних і тазових кінцівок.	6
7.	Пододерматит, рак стрілки, специфічна виразка підшви.	3
8.	Деформація копит та ратиць, шляхи її усунення. Розчистка та догляд за копитами і ратицями тварин.	3
9.	Підковування тварин.	4
10.	Анатомічна будова органа зору у тварин. Фізіологія ока.	6

11.	Основні принципи лікування хвороб очей. Лікарські засоби, що використовуються у очній практиці.	4
	Разом	108

5.5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Підготувати й здати 4 змістовних модулі.
2. Підготовка до експрес-опитування на кожному лабораторному занятті.

Індивідуально-консультативна робота проводиться за графіком, затвердженим на засіданні кафедри, а також поза графіком на прохання здобувачів. Вона включає:

- надання консультацій;
- проведення індивідуальних занять зі здобувачами;
- захист завдань, що винесені на поточний контроль.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Таблиця 1.

Відповідність програмних результатів та методів навчання	Методи навчання
Результати навчання	
ПРН.4. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.	Лекції, самостійна робота, індивідуальні консультації. (розповідь, бесіда, дискусія з проблемних питань, демонстрація мультимедійних презентацій, групове обговорення ситуації)
ПРН.6. Розробляти карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології.	Семінарські заняття, самостійна робота, індивідуальні консультації. (розповідь, бесіда, дискусія з проблемних питань, демонстрація мультимедійних презентацій, групове обговорення ситуації, практичний експеримент)
ПРН.7. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.	Самостійна робота, індивідуальні консультації. (розповідь, бесіда, дискусія з проблемних питань, демонстрація мультимедійних презентацій, групове обговорення ситуації, розрахункові завдання, «мозковий штурм»)
1. Лекції (пояснювально-інформативний, проблемний метод, метод візуалізації).	

2. Лабораторні заняття (пояснювально-ілюстративні, дослідження практичного матеріалу і тварин, узагальнюючі семінари та бесіди, ведення зошиту для лабораторних робіт та самостійних завдань).
3. Самостійна робота здобувача (підготовка до лабораторних занять, робота з науковою та довідниковою літературою, спостереження).
4. Модульно-контрольна робота з освітнього компонента «Загальна і спеціальна хірургія».

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань здобувачів з освітнього компонента «Загальна і спеціальна хірургія» здійснюється у формі поточного, модульного (рубіжного) та підсумкового контролів, які передбачені «Положенням про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 106-заг від 30 квітня 2025 року.

Якість засвоєння змісту освітнього компонента (незалежно від форми контролю) в Університеті **оцінюється** за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу (чотирибальну – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» чи вербальну – «зараховано», «незараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 1.

Таблиця 1.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання наведена в таблиці 2.

Реалізація основних завдань оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в Університеті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю.

Поточний контроль - це оцінка роботи здобувачів вищої освіти за всіма видами аудиторних занять (лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття) та самостійної роботи, яка відображає навчальні досягнення здобувачів в освоєнні програмного матеріалу освітнього компонента. Форму проведення поточного контролю під час навчальних занять визначає викладач.

Модульний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в кінці кожного навчального модуля (змістовного). Основні завдання модульного контролю полягають у підвищенні мотивації здобувачів вищої освіти до опанування навчального матеріалу, активізації спільної систематичної роботи викладачів і здобувачів вищої освіти упродовж семестру, а також в удосконаленні рівня організації освітнього процесу в Університеті.

Змістовний модуль (модуль) - запланована сукупність тем, що реалізується відповідними формами навчального процесу та підлягає модульному контролю. Модульний контроль проводиться за розкладом аудиторних занять у формі за рішенням кафедри. До модульного контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали індивідуальний навчальний план, тобто передбачені в конкретному змістовому модулі всі види навчальної роботи. Бал за модуль розраховується з урахуванням балів за поточний контроль і модульну контрольну роботу. Оцінювання поточного та модульного контролів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS (табл.1).

Здобувач вищої освіти, який не брав участь у виконанні всіх видів робіт, передбачених робочою програмою або не склав модульний контроль, має право на його відпрацювання, відповідно до графіку відпрацювань, затвердженого кафедрою хірургії, акушерства та хвороб дрібних тварин.

З метою підвищення мотивації до систематичної активної роботи протягом усього періоду навчання за відповідним освітнім рівнем вищої освіти, переорієнтацію їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок; систематизації знань та активне їх засвоєння упродовж навчального року; подолання елементів суб'єктивізму під час оцінювання знань в Університеті передбачена накопичувальна система оцінювання знань здобувачів вищої освіти. Розрахунок балів за поточний контроль та заохочувальні види робіт визначаються кафедрою та робочою програмою.

За накопичувальною системою підсумкова оцінка в балах з освітнього компонента розраховується як сума балів отриманих здобувачем вищої освіти за змістові модулі, відвідування на заняттях та за додаткові види робіт з компоненту (активна участь в роботі наукового гуртка кафедри, підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.і., доповідь на науковій студентській конференції, призове місце в олімпіаді, підготовка наукової публікації, виконання індивідуального завдання, участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри тощо) (табл. 3.).

Таблиця 2.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шаклами і критерії оцінювання

Сума балів з 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Відзначення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90 - 100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64 - 73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну			

			частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Таблиця 4 (продовження)

Бал за змістовні модулі (БЗМ)								Сума		
Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)									Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього -0-5)
Змістовний модуль 3 (ЗМ 3)				Змістовний модуль 4 (ЗМ 4)				0-5	0-5	100
Поточний контроль - 45				Поточний контроль - 45						
T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18			
11	11	11	12	11	11	11	12			
Модульний контроль - 45				Модульний контроль - 45						
Б _{ЗМ} = (ЗМ3 + ЗМ4) : 2										

* T1,T2,T3.....- теми змістовного модуля

Відповідно до «Положення про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 227-заг від 22 вересня 2023 року здобувач вищої освіти має право на автоматичне зарахування відповідних балів за освітній компонент, підвищити оцінку з освітнього компонента, право на перескладання підсумкового контролю з освітнього компонента.

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, деканом факультету/директором інституту створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичні рекомендації:

1. Програма для виконання навчальної практики з дисципліни «Загальна і спеціальна хірургія» для студентів напряму «Ветеринарна медицина» / А.В. Телятніков, А.О. Гердева – Одеса: ОДАУ, 2016р.
2. Методичні вказівки щодо проведення курації тварин і оформлення академічної історії хвороби (курсової роботи) з дисципліни «Загальна і спеціальна хірургія» для студентів спеціальності «Ветеринарна медицина» / А.В. Телятніков, А.О. Гердева – Одеса: ОДАУ, 2016р.

Таблиці.

1. Цистотомія у дрібних тварин.
2. Техніка безпеки при вет. обробці свиней.
3. Загальні правила безпеки при обслуговуванні ВРХ.
4. Техніка безпеки при обслуговуванні бугаїв-плідників.
5. Техніка безпеки при розчистці копит, підковуванні та кастрації коней.
6. Техніка фіксації кінцівок тварин.
8. Утворення штучного задньопрохідного отвору.
9. Схема резекції прямої кишки.
10. Схема грижерозтину по Гутману.
11. Скелет свині.
12. Провідникова анестезія статевого органу у коня.
13. Парасакральна анестезія.
14. Схема дронування перекарда.
15. Пункція перекарда.
16. Поперечний розріз тулуба корови.
17. Відкриті пошкодження грудної клітини.
18. Схема трансплеврального доступу з профілактикою пневмоторокса.
19. Поперечний розріз тулуба корови на рівні 4 грудного хребця.
20. Положення голки при внутрішньотазовій провідникової анестезії статевого члена бугая при знеболюванні соромітного та гемороїдальних нервів.
21. Сагітальний розріз через область тазу і мошонки у коня.
22. Грижі, гематоми лімфоекстравазати.
23. Фіксація операційного розрізу матки у кобили.
24. Кесарів розтин у свиноматки.
25. Схема розміщення сичуга.
26. Остеосинтез стегнової кістки у собаки.
27. Остеосинтез стегна.
28. М'язи тазової кінцівки.
29. Розріз на черевній стінці.
30. Паралюмбальна провідникова блокада.
31. Діагностика при ценурозі ЦНС.
32. Схема розрізу холки.
33. Схема видалення ценурозного міхура з головного мозку вівці.
34. Інєрвація бокової грудної стінки коня.
35. Схема видалення «манжетки» при парафімозі у коней.
36. Схема етапів ампутації статевого члена жеребця.
37. Схема екстирпації новоутворень на статевому члені бика.
38. Схема ампутації статевого члена у бика.
39. Схема низької сакральної анестезії у ВРХ.
40. Способи інфільтраційної анестезії.
41. Схема грудного сегмента та анестезія нервів.
42. Наркоз коней.
43. Мускулатура корови.

44. Нейролептаналгезія.
45. Класифікація наркозу.
46. Наркоз коня.
47. Наркоз ВРХ.
48. Блокада нервів черевної стінки.
49. М'язи таза і тазової кінцівки у коней.
50. Скелетотопія артерій передньої кінцівки ВРХ.
51. Грудна кінцівка свині.
52. Зони шкірної іннервації тазової кінцівки.
53. Стіл-станок для фіксації тварин.
54. Індійський спосіб кастрації жеребців в положенні стоячи.
55. Фіксація шийки мошонки (калитки) при резекції сім'япровода у бугая.
56. Резекція кишки.
57. Схема грижерозтину.
58. Фіксатор рубця.
59. Скелетотопія черевних органів ВРХ.
60. Надплевральна блокада черевних нервів.
61. Схема паравертебральної анестезії у ВРХ.
62. Топографічне положення внутрішніх органів(вид з ліва).
63. Ділянки тіла корови.
64. Положення внутрішніх органів коня з лівого боку.
65. Положення внутрішніх органів коня з правого боку.
66. Розріз шиї ВРХ.
67. Розріз потилиці у коня.
68. Кастрація , каудотомія.
69. Пункція лопаткоплечевого суглоба. Пункція плечевого суглоба.
70. Ділянки тіла у коня.
71. Топографічні ділянки ВРХ.
72. Поверхневі м'язи тулуба свині.
73. Скелет коня.
74. Ділянки тіла на голові у корови.
75. Вегетативна нервова система.
76. Поперечний розріз голови коня.
77. М'язи, судини і нерви голови та шиї.
78. Схема транспревального доступу з профілактикою пневмоторакса 2.
79. Пункція зап'ястного суглоба.
80. Пункція синовіальної ділянки зап'ястного суглоба.
81. Загальний план роботи хірурга при абдомінальних грижах у ВРХ.
82. Загальна таблиця травм органів грудної ділянки ВРХ зв'язаних з міграцією сторонніх тіл.
83. Ампутація пальця ВРХ.
84. Пошарова будова ділянки черева на рівні 3 поперекового хребця.
85. Блокада зовнішнього сім'яного нерва.
86. Блокада тазового сплетіння.
87. Поверхневі м'язи корови.

88. Положення внутрішніх органів.
89. Анестезія пальця тазової кінцівки ВРХ.
90. М'язи, нерви і судини дистальної половини поверхні коней
91. Нерви і судини дистальної частини поверхні тазової кінцівки коней.
92. Пункція синовіальних ділянок на дистальній частині кінцівок у коней.
93. Пункція синовіальних ділянок частин ліктьового та колінного суглобів.
94. Пункція синовіальних ділянок заплюсневого суглоба.
95. М'язи таза і лівої тазової кінцівки у собаки.
96. Розрізи на вентральній черевній стінці.
97. Розрізи на боковій черевній стінці.
98. Зони шкірної іннервації голови.

Фільми та їх фрагменти.

1. Трепанція лобнораковинного синусу у коня
2. Видалення пухлини молочної залози у собаки
3. Кастрація жеребця
4. Кастрація кнура
5. Кастрація свинки
6. Руменотомія
7. Резекція прямої кишки у коня
8. Ендоскопічна хірургія при полікістозі яєчників
9. Герніотомія у собаки
10. Остеосинтез у собаки

Прилади, інструментарій та технічні засоби навчання.

1. Живі об'єкти (клінічно здорові та тематично хворі тварини різних видів).
2. Боєнський матеріал.
3. Фіксаційні засоби (фіксаційні станки, операційні столи для дрібних і великих тварин).
4. Малий хірургічний набір.
5. Великий хірургічний набір.
6. Спеціальні прилади.
7. Витратний матеріал.
8. Медикаментозні засоби.
9. Телевізор, відеомагнітофон, комп'ютер, мультимедійний проектор.

9. ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Хірургія ветеринарної медицини : навчальний посібник / М. О. Литвиненко, І. О. Литвиненко, Л. М. Литвиненко. Київ : Науково-методичний центр ВФПО, 2021. - 270с.
URL: https://drive.google.com/file/d/1bd0NS7Si2WtBHREqGl1b3Pi7u_1Bwki/view
2. Оперативна хірургія з основами топографічної анатомії, анестезіологія : підручник. Ч. II / В. П. Сухонос та ін. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2022. - 370с. URL: <https://dglib.nubip.edu.ua/bitstreams/e09261be-8abe-4bce-9683-ce34c56ccb21/download>
3. Профілактика і лікування хірургічної інфекції у тварин / М. В. Рубленко та ін. ; за ред. М. В. Рубленка : навчально-науковий посібник. Біла Церква : БНАУ, 2023. - 200 с.
4. Анестезія та добробут тварин. Карін портъє (VetAgro Sup), Рубленко С.В., Андрієць В.Г., Рубленко М.В., Ільницький М.Г., Власенко В.М. – Біла Церква. – 2015. - 54 с.
5. Комп'ютеризовані ситуаційні завдання з ветеринарної хірургії: Науково-методичний посібник для самостійної роботи студентів факультету ветеринарної медицини/ Рубленко М.В., Власенко В.М., Ільницький М.Г., Рубленко С.В., Яремчук А.В., Андрієць В.Г., Черняк С.В., Шаганенко В.С., Підборська Р.В. – Біла Церква, 2017. – 91 с.

Допоміжна:

1. Панько І.С., Власенко В.М., Гамота А.А. та ін. Спеціальна ветеринарна хірургія. – Біла Церква; БДАУ, 2003. –416 с.
2. Панько І.С., Власенко В.М., Рубленко М.В. Загальна ветеринарна хірургія. Біла Церква. – 2008. – 325с.
3. Paliy A.P., Sumakova N.V., Telyatnikov A.V., Zhukova I.O., Kasianenko O.I. et al. (7). Study of the toxicity and effectiveness of an antiparasitic agent based on tinidazole and fenbendazole / A.P. Paliy, N.V. Sumakova, A.V. Telyatnikov, I.O. Zhukova, O.I. Kasianenko et al. (7) // Ukrainian Journal of Ecology, 2020, 10(6), 272-279. (Web of Science).
4. Teliatnikov A., Filimonova N. Prospects of using computer tomography during the teaching of veterinary directions. Collective Monography / Educational Processes Management: Development in Reform Context / Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. Poland, 2021. P.281- 289 ISBN: 978-83-66567-25-2. –
https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/05/6_2021.pdf
5. Коренєва Ж., Телятніков А., Хіміч М., Найдіч О., Столяренко М. Морфологічна характеристика деяких пухлин шкіри та її похідних у дрібних

домашніх тварин\ Ж. Коренєва, А. Телятніков, М. Хіміч, О. Найдіч, М. Столяренко\ Аграрний вісник Причорномор'я- Одеса-2021.- Вип.98.- С. 46-533.

6. Paliy A.P., Dotsenko E.A., Kovalenko L.M., et all. (10) Assessment of the level of sex hormones in the blood of domestic animals when using contraceptives / Ukrainian Journal of Ecology. 2021. 11 (3). P. 205–212. - www.ujecology.com/articles/assessment-of-the-level-of-sex-hormones-in-the-blood-of-domestic-animals-when-using-contraceptives.pdf

7. Paliy A., Rodionova K., Pavlichenko O., et all. (5) Efficacy of treatment of small animals with triamcinolone-based medications for atopic dermatitis / Scientific Horizons, 2024, Vol. 27, №2, P. 19-30 –

<https://sciencehorizon.com.ua/en/journals/tom-27-2-2024/yefektivnist-likuvannya-dribnikh-tvarin-preparatami-na-osnovi-triamtsinolonu-za-atopichnogo-dermatitu>

10. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. https://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv.html веб-сайт. URL: (дата звернення: 31.08.2024).

2. Ветеринарна бібліотека: навчальна і довідкова. веб-сайт. URL: <https://studfiles.net> (дата звернення: 31.08.2024)

3. «Науковий вісник ветеринарної медицини» збірник наукових праць. Веб-сайт. URL: <https://nvvm.btsau.edu.ua/uk> (дата звернення: 02.10.2024).

4. Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary Sciences. Веб-сайт. URL:

<https://nvlvet.com.ua/index.php/journal/issue/archive> (дата звернення: 02.10.2024).

5. Журнал «Theoretical and Applied Veterinary Medicine» Веб-сайт. URL: <https://bulletin-biosafety.com/index.php/journal/issue/archive> (дата звернення: 02.10.2024).

6. Науково-практичний журнал «Ветеринарія, технології тваринництва та природокористування». Веб-сайт. URL:

<http://ojs.hdzva.edu.ua/index.php/journal/index> (дата звернення: 25.09.2024).

7. Чим тварини відрізняються від рослин? веб-сайт. URL: <http://zoolife.rv.ua> (дата звернення: 31.08.2024).

8. Про домашніх тварин. веб-сайт. URL: <http://ukranimals.ua> (дата звернення: 31.08.2024).

9. Блог – Ветеринара. Веб-сайт. URL: <https://exvet.com.ua/blog/>